

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ג

חלק ב – יוצא לאור לש"פ וירא, י"ח מרחשון, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ח עוסק בצ"צ כו' ר' שמואל בהרה"ח ר' חיים הלל ע"ה

נפטר י"ב מרחשון, ה'תשע"ה

זוגתו מרת בת"י בת הרה"ח שד"ר ר' בן ציון ע"ה

נפטרה טו"ב מרחשון, ה'תשע"ב

אָזימאַוו

שלוחי כ"ק אדמו"ר כיובל שנה במדינת צרפת

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי קרן שמואל ובתי

ב

בי"ה. די טבת תשטי"ו
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה על שאלתו, שהנהלת הישיבה והת"ת ציוו עליו לנסוע שתי פעמים בשבוע לפאריז, בכדי ללמוד עם תלמידי הת"ת ולהדריכם בעניני יראת שמים, וספק אצלו, כיון שזה לוקח זמנו מסדרי הלימוד.

הנה גודל הענין — אין לשער. וידוע מ"ש רבנו הזקן בספרו תורה אור בתחלתו, אשר ע"י מעשה הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ובמילא לא רק שלא יחסר עי"ז בלימודו, אלא אדרבה. ובפרט שהלואי וילמוד כל זמן הנשאר מזמן הנ"ל בהתמדה ושקידה.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט, מזכיר

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

מצילום האגרת.

הוספה

א

בי"ה. ד' מני"א תשי"ד
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תמוז, בו מתאונן על המיעוט דהרגש וחיות פנימי בענייניו. והעצה היעוצה לזה הוא מצות הצדקה, צדקה בעצמו, צדקה עם זולתו, היינו נתינת פרוטה לצדקה – בלי נדר – בימות החול בבקר קודם התפלה, והשפעה על זולתו לקרב לתורה ומצות בכלל ולחסידות בפרט, וע"פ לשון רבנו הזקן שע"י צדקה נעשים מוחו ולבו **זכים** אלף פעמים ככה, הנה אחרי זה צריך ללמוד ולהתפלל במסירה ונתינה אמיתית ואז מצליחים, ואין להתפעל אם לפעמים מתאחר הדבר, ועליו לעשות המוטל עליו והשי"ת ימלא הבטחותיו וכפסק רז"ל יגעת ומצאת.

בנוגע לשאלתו אם יתחיל הנחת תפילין דר"ת במלאת לו ח"י שנה, נכון הדבר אלא שתחלת הנחתם יהי בלי נדר.

בברכה.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וירא, י"ח מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ג – הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ לך לך).

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט"ו מ"ח, ה'תשנ"ט,
ברוקלין, נ"י.

א

צדקה בעצמו: ראה סה"מ תש"ט ע' 137. ובכ"מ.
וע"פ לשון רבנו הזקן שע"י צדקה כו': תו"א בתחלתו (א, ב).
וכפסק רז"ל יגעת ומצאת: מגילה ו, ריש ע"ב.

יד. כאן המקום לסיים כמה נקודות בנוגע למה שהעירו על המדובר בהתוועדות הקודמת:

דובר לעיל⁸² אודות עשרת הדברות (שהם כללות התורה כולה) שהם מחולקים לשני לוחות (אף שלכאורה היו יכולים להכתב על לוח אחד) — שזהו בדוגמת מ"ש בספר יצירה⁸³ בנוגע לעשר הספירות שהם "חמש כנגד חמש" (ומהם נמשך גם בעולם — חמש אצבעות של יד ימין וחמש אצבעות של יד שמאל), ובכללות הם ב' התנועות דימין מקרבת ושמאל דוחה⁸⁴, שזהו ענינם של מצוות עשה — "עשה טוב", ומצוות לא תעשה — "סור מרע"⁸⁵, וזהו גם מש"נ בנוגע לתורה: "מימינו אש דת למו"⁸⁶ — "מימינו", ימין מקרבת, ו"אש" — ענין הגבורה, שמאל דוחה.

והעירו על זה, שעפ"ז, הוצרכו להיות בעשה"ד חמש מצוות עשה וחמש מצוות לא תעשה, ובפועל יש בעשה"ד שבע מל"ת, ורק שלש מ"ע. ויש להוסיף בשאלה הנ"ל, שכיון שבלוחות שניות (שבהם נכתבו עשה"ד שבפ' ואתחנן⁸⁷) נאמר⁸⁸ "שמור את יום השבת" (לא כמו בלוחות ראשונות שבפ' יתרו⁸⁹: "זכור", אלא "שמור"⁹⁰), שהו"ע מל"ת, כמאמר רז"ל⁹¹ "כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בל"ת", נמצא, שיש רק שתי מ"ע.

ובכן: שאלה כזו היא כמו שהיו שואלים איך מבואר בקבלה⁹² שז"א כולו חסדים (ומלכות כולה דינים), בה בשעה שבז"א יש גם מדת הגבורה.

ולגופו של ענין: הדברים שנאמרו בהתוועדות הם על יסוד מ"ש בפרד"ס⁹³ שעשה"ד הם כנגד עשר ספירות, וכיון שבנוגע לע"ס מפורש בספר יצירה שהם חמש כנגד חמש, צ"ל גם עשה"ד באופן כזה; ואין סתירה לזה ממה שעשה"ד לא נקבעו באופן שיהיו חמש מ"ע על לוח אחד וחמש מל"ת על לוח שני.

(82) שיחת יום שמח"ת ס" (לעיל ע' ...).
 (83) פ"א מ"ב. וראה רמב"ן יתרו כ, יג.
 (84) סוטה מז, א. וש"נ.
 (85) תהלים לד, טו. לו, כז.
 (86) ברכה לג, ב.
 (87) ראה התוועדויות תנש"א ח"ד ע' ח. המשך תער"ב ח"ג ע' א"שכ.
 (88) ה, יב.
 (89) כ, ח.
 (90) ולהעיר ש"זכור ושמור בדיבור אחד נאמר" (מכילתא ופרש"י יתרו כ, ח), שהרי מ"ת הי' רק פעם אחת.
 (91) עירובין צו, א. וש"נ.
 (92) ראה שער הכוונות דרושי ר"ה דרוש.
 (93) ש"ב פ"ג.

(העולם¹⁷¹), והן הפירוש הפנימי שמבאר רבינו הזקן¹⁷² ש"מים רבים הם כל טדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עוה"ז כו", שמבטלים אותם ע"י "תורה אור".

ועי"ז כובשים את העולם (עולם הזה וכל העולמות העליונים) — שמבטלים את חומרות העולם, ומגשמיות העולם עושים דירה לו ית' בתחתונים¹⁷³.

וענין זה נמשך על כל השנה כולה, באופן ש"יעקב הלך לדרכו"¹⁷⁴ — דרכו של הקב"ה, ובאופן ש"וישא יעקב רגליו"¹⁷⁵, "משנתבשר בשורה טובה .. נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת"¹⁷⁶, והולך ל"חרן" — "חרון אף של מקום בעולם"¹⁷⁷, לבנות שם בתים בישראל, ואח"כ מביא אותם עמו לארץ ישראל, ובאופן ש"ויפגעו בו מלאכי אלקים גו' מחניים"¹⁷⁸, "שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו"¹⁷⁹, ועד שפועלים ש"והי' ה' למלך על כל הארץ"¹⁷⁹, "והיתה לה' המלוכה"¹⁸⁰, בביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להכריז אודות ה"מלכה מלכה" לטובת ה"מעמד"¹⁸¹, ונתן המשקה והמזונות להרב משה פינחס הכהן כ"ק¹⁸².
 לאחר אימירת ברכה אחרונה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "הושיעה את עמך", וכן לאחר תפלת מנחה].

(171) פרש"י עה"פ.
 (172) תו"א ר"פ נח.
 (173) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
 (174) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
 (175) ובכ"מ.
 (176) ויצא לב, ב. וראה שיחת ש"פ בראשית תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 43).
 (177) שם סט, א.
 (178) פרש"י עה"פ.
 (179) פרש"י ס"פ נח.
 (180) זכרי' יד, ט.
 (181) עובדי' בסופו.
 (182) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 209. וש"נ.
 (183) כשהכריזו שה"מלוה מלכה" תתקיים בבית הרבנית מרת מנוחה רחל גראָנער, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי היא נכדת כ"ק אדמו"ר האמצעי!

כו. וכאן המקום להזכיר עוה"פ המדובר בהתוועדות קודמת¹⁶⁴ שיש לקבוע בכל אתר ואתר "ספרי" שבה יהיו ספרים אודות כל עניני תומ"צ, החל מספרי אל"ף ב"ת, ספרים בנגלה דתורה, ועד לספרים בקבלה ופנימיות התורה, כדי שכל אחד לפי ערכו יוכל לעיין וללמוד באיזה ספר שירצה, ובלשון הגמרא¹⁶⁵: "הכותב .. ומשאלין לאחרים".

והכוונה בזה — לא רק להמתין עד שמישהו יבוא לשם כדי ללמוד, אלא לצאת ולעורר אנשים לבוא וללמוד, ולומר להם "א' ווארעמער וואָרט" בעניני יהדות, ולהציע להם את האפשרות ליקח הספר עמהם על מנת ללמוד בביתם, וזו תהי' התחלה לשמור קשר עמהם, ועד שיפעלו עליהם להיות שומרי תומ"צ בשלימותם, שזוהי מטרת כל הענין.

אלא שההתעסקות בזה צריכה להיות מן הקל אל הכבד: לכל לראש יש לקבוע מקום שבו יוכלו לבוא ולעיין בספרים, ומהעיון יבואו ללימוד, ומהלימוד במקום זה יבואו להתחיל ללמוד גם בביתם עם כל המשפחה, וכך יפעלו עליהם להתקרב לתומ"צ. ובהתאם לכך יש לערוך תכנית בנוגע לסדר העבודה, אבל המטרה היא — שיהודים יתחילו ללמוד תורה ולקיים מצוות בשופי, ע"ז שיהי' בכל אתר ואתר מקום מרכזי להאיר את כל הסביבה ב"תורה אור" ו"נר מצוה"¹⁶⁶, ע"י לימוד שמביא לידי מעשה.

וע"ז תהי' השמירה מכל הענינים הבלתי-רצויים, שזהו"ע המבול מים:

ברחוב, אצל כל אלו שהם מחוץ לארץ ישראל במובן הרוחני, יורד "מבול" — ברוחניות — שעל ידו נשטפו כל המחיצות, כך, שלא מבחינים בין יום ולילה, שמשתמשים בערבוביא, כמובא בפירושו רש"י¹⁶⁷ ש"כל ימות המבול ("שנה תמימה", כולל "י"א ימים שהחמה תירה על הלבנה"¹⁶⁸) לא שמשו המזלות, ולא ניכר בין יום ובין לילה" (כידוע הדיעות בזה¹⁶⁹).

אבל ע"י הענין ד"בא אל התיבה", שקאי על הכניסה בתיבות התורה כו', נעשית השמירה מהמבול, באופן ש"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה"¹⁷⁰, הן "מים רבים" כפשוטם (דקאי על אומות

164 שיחת וא"ו תשרי סכ"ד (לעיל ע' 168) שם, יד.
 (...) 169 ראה ירושלמי פסחים פ"א ה"א.
 165 כתובות נ, סע"א. ב"ר פכ"ה, ב. פל"ג, ג. וראה לקו"ש ח"י ע' 20 ואילך. ח"כ ע' 25 הערה 12.
 166 משלי ו, כג.
 167 נח ח, כב. 170 שה"ש ח, ז.

ובהקדמה — שיתירה מזה מצינו:

ידוע שכל תרי"ג מצוות כלולים בעשה"ד, כפי שמביא רש"י בפירושו על התורה⁹⁴ ש"רבינו סעדי' (גאון) פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו", ויש עוד דעות באופן השייכות של תרי"ג המצוות לעשה"ד (ולא צריך להיות בקי בכל פרטי הדעות, כיון שיכולים לעיין בתורה שלמה⁹⁵, ששם הובאו מכל הספרים אופנים שונים בזה).

ובענין זה רואים בפירוש — לפי כמה דעות — שכו"כ מצוות עשה שבתורה מרומזים במל"ת שבעשה"ד, וכו"כ מצוות לא תעשה שבתורה מרומזים במ"ע שבעשה"ד.

[ולהעיר גם מהמבואר בתניא⁹⁶ ש"שני דברות הראשונים אנכי ולא יהי' לך הם כללות כל התורה כולה, כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה, ודבור לא יהי' לך כולל כל שס"ה מצות ל"ת", ובפרט לפי הדעה⁹⁷ ש"אנכי ולא יהי' לך" נחשבים לדיבור אחד (אף שבענין הציוויים הן בודאי ב' ציוויים, כמובן מדברי הגמרא⁹⁸ על הפסוק⁹⁹ "תורה צוה לנו משה", "תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי (והיינו דכתיב תורה צוה לנו משה, ושתיים) אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום" (הרי שית מאה ותליסרי)), ואילו ב"פ "לא תחמוד" נחשבים שני דברות].

ועוד ענין בזה — שכאשר מונים את מספר האותיות שבעשה"ד (שגם נער קטן יספרם), רואים שבלוח אחד יש מספר אותיות גדול יותר (רוב האותיות) מאשר בלוח השני, אף שלא מצינו חילוק כזה בנוגע לעשר ספירות שהם חמש מול חמש באופן שוה.

ומכל זה מובן שהענין שעשה"ד הם חמש כנגד חמש אינו בסתירה לכך שעשה"ד אינם באופן של חמש מ"ע וחמש מל"ת¹⁰⁰.

טו. כמו"כ העירו על מה שזכר לעיל¹⁰¹ אודות דברי רבינו הזקן באגה"ק¹⁰² בנוגע לז' מצוות דרבנן, ש"אינן נחשבות מצוות בפני עצמן, שהרי כבר נאמר¹⁰³ לא תוסף, אלא שהן יוצאות ונמשכות ממצוות התורה

94 משפטים כד, יב.
 95 יתרו במילואים ס"א. וש"נ.
 96 רפ"כ.
 97 ראה תורה שלמה יתרו כ, יד (אות תב).
 98 מכות כג, סע"ב ואילך (ובפרש"י). 101
 99 ברכה לג, ד. 102 סכ"ט (קנ, סע"א).
 100 נתבאר שענין זה הוא ע"ד מ"ש 103 פ' ראה יג, א.

וכלולות בהן במספר תרי"ג כו" — איך יתאים זה עם הידוע שמלבד תרי"ג האותיות שבעשה"ד שכנגד תרי"ג מצוות התורה, ישנם גם ז' האותיות ד"אשר לרעך" שהם כנגד ז' מצוות דרבנן¹⁰⁴, דלכאורה, מאחר שז' מצוות דרבנן אינם מצוות בפ"ע אלא הם כלולים בתרי"ג מצוות התורה, הוצרכו להיות בעשה"ד תרי"ג אותיות בלבד.

ובכן: שאלה זו היא כמו שהיו שואלים מדוע ישנם "תר"ך עמודי אור"¹⁰⁵, כנגד תרי"ג מצוות התורה וז' מצוות דרבנן — דלכאורה, לפי ביאורו של רבינו הזקן, היו צ"ל רק תרי"ג עמודי אור.

אך הביאור בזה — שכשמדובר אודות כללות ענין המצוות, נחשבים ז' מצוות דרבנן כמו ענפים של מצוות התורה, אבל כשמדברים בפרטיות, היינו, שמתחילים לפרט את המצוות, מונים גם ז' מצוות דרבנן, ז' ענינים בפ"ע.

וההכרח לדבר — מזה שנימנו רק ז' מצוות דרבנן, אף שיש עוד כמה מצוות מדרבנן, וטעם הדבר, לפי שאר המצוות דרבנן נכללות במצוות שמן התורה [נוע"ד מ"ש הרמב"ם¹⁰⁶ בנוגע למצוות ביקור חולים וניחום אבלים וכו', ש"אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם, הרי הן בכלל ואהבת¹⁰⁷ לרעך כמוך], ואילו ז' מצוות דרבנן הם גם ענינים בפ"ע, שלכן נימנו לחוד; ולכן גם נוסח הברכה הוא (לא על המצוה מן התורה שבה כלולה המצוה מדרבנן, אלא) על המצוה מדרבנן עצמה, כמו נר שבת ונר חנוכה וכיו"ב.

וכמו בתורה — שבכלל נקראים כל הענינים בשם תורה, אבל בפרטיות הרי זה נחלק לשני סוגים: תורה ומצוות, ובפרטיות יותר — נחלקים המצוות עצמם למצוות עשה ומצוות לא תעשה, מצוות מן התורה ומצוות מדרבנן, וכמו"כ נחלקת התורה גופא לתושב"כ ותושבע"פ (וזהו גם א' הביאורים לחלוקת שני הלוחות — כנגד תושב"כ ותושבע"פ¹⁰⁸), ובפרטיות עוד יותר — התחלקות בלי גבול, כמ"ש¹⁰⁹ "ארוכה מארץ מדה גו".

104 של"ה שטז, סע"א (בשם "קדמונים"). — בענין זה נזכר שיש עוד פירושים ברמז שבו' האותיות ד"אשר לרעך", ולדוגמא: "כנגד ז' ימי בראשית" (במדב"ר פי"ג, טו"ט).
105 תפלת רבי נחוניא בן הקנה הידועה — הובאה בפרס שער ח (שער מהות
והנהגה) פ"ג. וראה אגה"ק שם (קמט, סע"ב).
וראה גם אג"ק חי"ד ע' צד.
106 הלי' אבל רפי"ד.
107 קדושים יט, יח.
108 ראה רמב"ן שבעה ערה 83. אוה"ת
תשא (כרך ו) ע' איתקע. ע' איתקפג.
109 איוב יא, ט.

וזהו הדיוק "היה חדי ר"ש וכל שאר חברי"א" — שמצד הביטול שבענין השמחה, שעי"ז התאחדו החברי"א עם רשב"י, נכלל גם רשב"י ב"חברי"א", שנקראים "שאר חברי"א", כך, שרשב"י הוא אחד מהם (ולא כהלשון שלפניו "ר"ש וכלהו חברי"א", רשב"י בפ"ע ו"כלהו חברי"א" בפני עצמם).

כה. ועוד ענין בזה:

ובהקדים משנ"ת בהתוועדות שלפניו¹⁵⁷ שיש שני פירושים ב"שמחת תורה": (א) שמחת בנ"י עם התורה, (ב) שמחת התורה עצמה, עי"ז שבנ"י ממשיכים בה אלקות, ע"ד שדוד הי' מחבר אורייתא בקוב"ה¹⁵⁸.

ומזה מובן גם בנוגע לענין ש"היה חדי ר"ש" — שנוסף על שמחתו של רשב"י עם התורה, הי' גם ענין השמחה בתורה עצמה, עי"ז שרשב"י חיבר אותה עם קוב"ה.

והנה, כדי לחבר את התורה עם קוב"ה, יש צורך להתעלות לדרגא שלמעלה מהתורה (למעלה מבחי' החכמה, ולמעלה מכל סדר השתלשלות כו'), ומשם יכולים להמשיך אלקות בתורה ולחברה עם קוב"ה¹⁵⁹.

ומזה מובן, שרשב"י שהי' אז בדרגא שלמעלה מהתורה, הי' גם בתכלית הביטול, כי, דוקא מצד היותו בתכלית העילוי, נרגש אצלו ריחוק ערכו לגבי בחי' הא"ס — ע"ד מאמר התקו"ז¹⁶⁰ (שהובא במאמרים שלפניו¹⁶¹) "כ"ע אע"ג דאיהו אור קדמון, אור צח ומצוחצח, אוכם הוא קדם עילת העילות".

וכיון שהן רשב"י והן החברי"א היו בתנועה של ביטול, לכן כוללים אותם ביחד — "ר"ש וכל שאר חברי"א" — לפי שכל הדרגות שבענין הביטול שייכים זל"ז וענינם אחד, ע"ד המבואר בחסידות אודות הדרגות שבענין היראה¹⁶², וכן בענין השתלשלות הכתרים זמ"ז¹⁶³.

157 ד"ה להבין ענין שמחת דיום
שמחת" (לעיל ע'...). וש"נ.
158 ס' הבהיר סנ"ח (קצו). זח"ג רכב, ב.
וראה לקו"ת שמיני (יח, ב. יט, ד). שלח (מו, רע"ג. נא, סע"א). ובכ"מ.
159 ראה סה"מ תש"ה ע' 123 ואילך.
ועוד.
160 ת"ע קרוב לסופו (קלה, ריש ע"ב).
161 ראה תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד.
ביאור"ז לאדהאמ"צ אמור פא, א"ב. קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).
162 ראה לקו"ת ר"פ קרח. סה"מ תרס"ה ע' רס ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' קמט. סה"מ תש"ג ע' 112.
163 סה"מ תש"ג ע' 112.

כפ"ע; ואילו משמעות הלשון "רשב"י וכל שאר חברי"א היא שרשב"י נכלל ב"חברייא", שנקראים "שאר חברייא", והוא אחד מהם. וצריך להבין מהו הטעם שבשייכות לענין השמחה ("חדיי") נאמר הלשון "ר"ש וכל שאר חברייא", שרשב"י הוא חלק מהחברייא? וכפי שיתבאר לקמן.

כג. בהמשך להמדובר אודות ענין התורה — הנה כאן המקום לקיים את המנהג שבשבת בראשית "מוכרים" ענינים של תומ"צ¹⁵². ויה"ר שיהי' הדבר מתוך שמחה ("חדיי"), הן אצל המוכרים והן אצל הקונים, והן אצל כל שאר חברייא, ובאופן שימשיכו את השמחה על כל השנה. (ואח"כ אמר:) עכשיו נותנים את ה"טשער"¹⁵³ (כפי שאומרים כאן) לאלו שצריכים למכור ולקנות את המצוות, ותחול עליהם ברכה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לגבאי שיורה לשמש להכריז "שא' שטילער"... ולאחרי המכירה הורה להכריז שהקונים לא ישכחו לשלם כו'. ואח"כ התחיל לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה".]

* * *

כד. הביאור בנוגע להערות אאמו"ר:

ע"פ ביאור אאמו"ר ש"בחדי, שמחה, צריך להיות בבחי' שאר, שמשים עצמו כשירים, ביטול", מובן, שע"ז שהחברייא היו בתכלית הביטול (שאנים מציאות לעצמם כלל, אלא רק "משים עצמו כשירים"), היו יכולים להתחבר ולהתאחד עם רשב"י — ע"ז שמצינו בנוגע ללימוד התורה, שדוקא ע"י הביטול של התלמיד באופן ש"שפתותיו נוטפות מר"¹⁵⁴, אזי נעשה כלי לקבל השפעת שכל הרב באופן שתתאחד עמו כו'. כלומר: אע"פ שידוע גודל הפלאת מעלת רשב"י, עד שאיתא בזהר¹⁵⁵ "מאן פני האדון הוי' [שעז"נ¹⁵⁶ יראה כל זכורך את פני האדון הוי" בעת העלי' לרגל לביהמ"ק] דא רשב"י" — הנה ע"י עוצם הביטול של התלמידים בעת השמחה, היו יכולים להתאחד עם רשב"י.

[ולהעיר, שענין זה שייך גם להאמור לעיל (סי"ג"ז) אודות ההנהגה באופן ד"לכתחילה אריבער", כיון שע"י ענין הביטול יוצא האדם ומתעלה ("אריבער") מציאותו, ומכל המדידות וההגבלות כו'.]

טז. כמו"כ העירו על מה שדובר¹¹⁰ אודות "גמרה של תורה" בשמח"ת, שלכאורה היו צריכים לקבוע שמח"ת בחג השבועות, כיון שאז הי' הענין ד"גמרה של (נתינת כל ה)תורה" — שיתכן שהסיבה לכך שקבעו את "גמרה של תורה" בשמח"ת היא בגלל ששמח"ת הוא בעצם יום של שמחה.

אך האמת היא, שענינו של שמח"ת הוא השמחה שעושים לגמרה של תורה, והיינו, שאין זה באופן שבגלל היותו "יום זכאי", לכן קבעו גמרה של תורה ביום זה דוקא, אלא להיפך: בגלל שמסיימים את התורה ביום זה, לכן עושים בו "שמחת תורה".

ובהתאם לכך נשאלת השאלה: הרי גם בחג השבועות ישנו הענין ד"גמרה של תורה", וא"כ, היו יכולים לקבוע שמח"ת בחג השבועות. ולכן יש צורך בביאור שנתבאר לעיל.

יז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

ויה"ר שתהי' שנת תורה, ובאופן של איך-סוף, דכיון שהתורה מצד עצמה היא בלי גבול, "ארוכה מארץ מדה", צ"ל הלימוד באופן של א"ס, ועד"ז בנוגע לקיום המצוות בהידור (כתוצאה מהלימוד שמביא לידי מעשה¹¹¹), שצ"ל גם באופן של א"ס — הידור אחר הידור; ומזה נמשך גם בעבודת הבירורים בעניני העולם, באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹², שגם ענין זה יהי' באופן של בלי גבול (דכיון שהעולם נברא ע"י הקב"ה, שהוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית¹¹³, הרי מובן שגם העבודה בבירור העולם יכולה להיות באופן של בל"ג), ועאכו"כ העבודה ד"בכל דרכיך דעהו"¹¹⁴, שמכל דבר שבעולם עושים מצוה, שבודאי יכולה להיות באופן של בל"ג.

ואז תהי' גם שנת גאולה — ע"י משיח צדקנו, שיבנה מקדש במקומו, ויקבץ נדחי ישראל¹¹⁵, וגם בנוגע לגוים — הנה "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"¹¹⁶, בקרוב ממש, ובעגלא דידן.

* * *

(110) תיקון יט — מ, ב. זו"ח יתרו לד, סע"ג.
 (111) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (112) אבות פ"ב מי"ב.
 (113) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם
 (114) משלי ג, ו.
 (115) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.
 (116) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם שם.

(152) ראה גם שיחת ש"פ בראשית,
 מבה"ח מרחשון דאשתקד סוסי"ד (תו"מ
 (153) ח"ב לח, א.
 (154) שבת ל, ב. וש"נ.
 (155) תשא לד, כג.
 (156) חס"ו ע' (...). וש"נ.
 (157) = ההנחי'.

יח. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויכולו השמים וגו'.

* * *

יט. הביאור בפירושו רש"י,

— שלא הוצרך לפרש מ"ש¹¹⁷ "ויאמר הנחש וגו'" (כמו כמה מפרשים¹¹⁸), שבזמן ההוא הי' טבע הנחש לדבר, ובגלל חטאו נלקח ממנו כשרון הדיבור¹¹⁹, כיון שזוהי משמעות הכתוב¹²⁰ "כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה", דכיון שהחטיא את חוה בדברי הסתה, נענש בכך שניטל ממנו כח הדיבור, ולא עוד אלא ש"לפי ערמתו וגדולתו (תכונת הדיבור שמגלה ומפעילה את הערמה) היתה מפלתו, ערום מכל, ארור מכל"¹²¹, שנסתם פיו לגמרי שלא יוכל אפילו להשמיע קולות כשאר בע"ח.

וה"יינה של תורה", שכיון שמדה טובה מרובה ממדת פורענות¹²², הרי ע"י השתדלות בעניני קדושה יכולים להתהפך מדרגא פחותה ביותר ("ארור מכל") לדרגא נעלית ביותר ("ערום מכל"), בדוגמת הפיכת הנחש באופן ש"גם¹²³ אויביו ישרים אתו וגו'"¹²⁴ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 13 ואילך.

כ. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמשך ל"יינה של תורה"):

אבל בשביל זה יש צורך בענין היגיעה, ועי"ז פועלים הענין כו'. וכמו בנוגע להבנת הדברים בפירושו רש"י ע"פ פשוטו של מקרא — שהבן חמש למקרא יכול לשאול: מדוע נקבע הסדר שיש דברים שלא נתפרשו בכתוב, ויש צורך בפירושו רש"י — דלכאורה, אם זה פשוטו של מקרא, מדוע לא נתפרש הדבר בכתוב? אך הענין הוא, שרצונו של הקב"ה שתהי' יגיעה בתורה, ולכן יש דברים שלא נתפרשו כו', כדי שיתייגעו על הבנת הענין, וע"י היגיעה תהי' הצלחה רבה בהבנת הענין.

שנתקלל הנחש — שנסתם פיו".
 (120) שם, יד.
 (121) פרש"י שם, א.
 (122) יומא עו, א. וש"נ.
 (123) משלי טז, ז. וראה ב"ר רפנ"ד.
 (124) וכמו קודם החטא, שנחש הקדמוני שמש גדול הי' (סנהדרין נט, ב), ועד"ז לעתיד לבוא, שיתהפך לקדושה, כמ"ש (ישעי' יא, ח) "ועל מאורת צפעוני גו'".

(117) פרשתנו ג, א-ד.
 (118) ולדוגמא: הרד"ק כתב ש"הענין בזה מבולבל מאוד לפי הנגלה", ורק "לפי הנסתר הענין מבואר כו'". וכדאיתא בזהר (ח"א לה, א) ש"נחת סמאל" מן שמיא רכיב על נחש דא כו' ומטו לגבי אתתא במלין". ובראב"ע: "ואחרים אמרו שהוא שטן". ובתורה שלמה כאן — ששה פירושים בענין זה!
 (119) ראה אדר"ג נו"ב פמ"ב הקללות

ולהעיר גם אודות הקשר המיוחד לרשב"י, כי: אמיתית הענין ד"כפלים (לתושי") "יהי' לעתיד לבוא דוקא, לאחרי זמן הגלות, שאז יהיו כל הענינים באופן ד"כפלים" — לא רק ב"פ ככה, אלא בריבוי גדול ביותר, עד לאופן שבאין ערוך¹⁴³. וזהו גם ענינו של רשב"י, כיון שאצלו לא הי' ענין החורבן (כמדובר פעם בארוכה אודות פתגם זה המובא בפלח הרמון¹⁴⁴), ועוד זאת, שעל ידו תהי' הגאולה, כדאיתא בזהר¹⁴⁵ (שמביא רבינו הזקן באגה"ק¹⁴⁶) "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר .. בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון בי' מן גלותא ברחמים", והיינו, שדוקא ע"י הפצת המעיינות (דפנימיות התורה, תורת הרשב"י) חוצה יצאו בני" מן הגלות אל הגאולה העתידה —

"והוה רבי שמעון וכלהו חברייה מרננין ברננא דאורייתא ומחדשן מלין דאורייתא .. והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייה".
 וכתב אאמו"ר¹⁴⁷: "דוק בלישנא, מתחלה נקט וכלהו חברייה, וכאן נקט וכל שאר חברייה, הוא, כי בחדי, שמחה, צריך להיות בבחי' שאר, שמשים עצמו כשיריים¹⁴⁸, ביטול, כמ"ש¹⁴⁹ וגילו ברעדה, ועיין בתו"א¹⁵⁰ בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כו'".

והענין בזה — שכשארם נמצא בתנועה של שמחה, אזי יכול לבוא מזה לידי ענינים בלתי-רצויים, וכפי שמצינו בשו"ע (כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע שלו)¹⁵¹ ש"חייבים ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו מסבבין וכו'", כדי להבטיח ששמחת יו"ט לא תגרום לענינים בלתי-רצויים. ולכן, יש צורך להזהר שלא תהי' יניקה ללעו"ז מענין השמחה — שזהו כללות הענין דקליפת פלשתים, מלשון מבוי המפולש, שיכולה לבוא מענין השמחה, שהיא בחי' פלשתים דקדושה כו'. וזהירות זו היא ע"י ענין הביטול כו'.

ועדיין יש בענין זה דיוק נוסף שאאמו"ר אינו מבארו — כמדובר כמ"פ שמצד הצמצום בדיו ונייר לא ביאר אאמו"ר כל הענינים:

משמעות הלשון "ר"ש וכלהו חברייה" הוא — שרשב"י חלוק מהחברייא; רשב"י הוא בפלוגה בפ"ע, ו"כלהו חברייה" הם בפלוגה

(143) ראה גם תו"מ חס"א ע' 131. וש"נ.
 (144) שמות ע' ז. וראה גם תו"מ ח"ס ע' 275. וש"נ.
 (145) ח"ג קכד, ב (ברע"מ).
 (146) רסכ"ו.
 (147) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ס"ע ג.
 (148) ר"ה יז, ריש ע"ב. וש"נ.
 (149) תהלים ב, יא.
 (150) בשלח סא, סע"ג ואילך.
 (151) אר"ח סו"ס תקסט.

כנראה שזהו מ"ש בסוף דניאל¹³² שקודם ביאת המשיח "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים", וכיון שמשיח בא בקרוב ממש, צ"ל ברור וליבון וצירוף הדברים במהירות גדולה ביותר! ...

כא. ויה"ר שבקרוב ממש ישובו בתשובה כל בני"י, כולל גם פושעי ישראל, הם ובני ביתם כו', ויצאו מהבוץ שבו הכניסו את עצמם, ומשכו עמהם יהודים נוספים, נגד דעתם ונגד רצונם, בעל כרחם; והלואי שיהי זה בחסד וברחמים.

ויקויים מ"ש¹³³ "בא גו' אל התיבה", כפירוש הבעש"ט¹³⁴ שקאי על הכניסה בתיבות התורה והתפלה; וקשור גם עם חג הסוכות, כמבואר בכ"מ¹³⁵ שבתבת נח הי' מעמד ומצב ד"סוכת שלומך", ע"ד מ"ש¹³⁶ "וגר זאב עם כבש גו' וארי' כבקר יאכל תבן", עד "ונער קטן נוהג במ", כפי שיהי' בימות המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.

ובעמדנו ביום השבת (ובפרט שהשנה כולה היא "שבת לה"), שבו אסור לילך יותר מתחום שבת — הרי זה צריך להעשות בזמן מועט, אבל באופן של מועט המחזיק את המרובה, ע"ד המבואר בשערי אורה¹³⁷ בנוגע לב' הענינים ד"בעתה" ואחישנה¹³⁸, שאע"פ שהגאולה תהי' באופן ד"אחישנה", יהי' בה גם המעלה ד"בעתה"¹³⁹.

* * *

כב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר, הנה בזהר דפרשת השבוע¹⁴⁰ ישנו ענין שאומרים בתיקון ליל שבועות:

"ר' שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת כבעלה .. מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים וכו'",

— שזהו ענין שיש לו שייכות מיוחדת לשמח"ת, שהרי בשבועות ניתנו לוחות ראשונות, ובהמשך לזה ניתנו אח"כ לוחות שניות, שהיו באופן נעלה יותר — "כפלים לתושי"¹⁴¹, וידוע¹⁴² שהשמחה דשמח"ת קשורה עם נתינת לוחות שניות.

(132) יב, יו"ד. (138) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

(133) נח ז, א. (139) חסר הסיים (המו"ק 2).

(134) ראה כש"ט בהוספות ס"ט. וש"נ. (140) הקדמת הזהר ח, רע"א.

(135) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 29. (141) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(136) ישעי' יא, ו"ז. (142) ראה תו"מ סה"מ תשרי ריש ע' רטז.

(137) שער הפורים ד"ה יביאו לבוש וש"נ.

מלכות פצ"ד ואילך.

וכמו בנדו"ד, שע"י היגיעה בפירוש רש"י, רואים שרש"י מבהיר ענין שלם ע"י הוספת תיבה אחת: "וגדולתו" (כנ"ל).

וזהו גם המענה לאלו הטוענים כשרואים בעולם ענין בלתי-רצוי: מדוע צריכים אנו לעסוק בתיקון הדבר; אם הקב"ה אינו חפץ בכך, שיתקן זאת בעצמו — שרצונו של הקב"ה בעבודתנו ויגיעתנו דוקא, וככל שמתייגעים יותר, מקבלים יותר שכר.

ויש בזה ענין נוסף:

אדם יכול לטעון שאינו צריך להתגייע ולבוא לתכלית העילוי, אלא די בכך שישאר בדרך המיצוע. מספיק עבורו שאינו "ארור מכל", אבל הוא לא חייב להיות "ערום מכל".

והמענה על זה — שאין דרך אמצעית; או "ערום מכל" או "ערום מכל". אם לא יהי' במצב של "ערום מכל", אזי יפול רח"ל למצב הפכי — "ארור מכל". וכפי שאמר רבינו נשיאנו כמ"פ¹²⁵, שהעבודה בזמננו זה הוא כמו טיפוס על הר חלק, כך, שאי אפשר להשאר לעמוד באמצע; או שממשיכים לטפס למעלה, או שנופלים למטה, והיינו, שהדרך היחידה שלא ליפול היא — להמשיך ולעלות למעלה.

והוראה נוספת בנוגע לאופן העבודה — שאין להתחשב בענינים של מדידות והגבלות, אלא כאמור לעיל (סי"ג) שצריך להתנהג באופן ד"לכתחילה אריבער".

וכמדובר בהתוועדות הקודמת¹²⁶ שכאשר חיים במדינה כזו שכללות הנהגת החיים היא באופן ד"אריבער", אזי נקל יותר ליישם בפועל אופן העבודה ד"לכתחילה אריבער".

וזהו מ"ש במדרש¹²⁷ "אזלת לקרתא הלך בנימוסה" — דלכאורה אינו מובן: היתכן שהתורה מצוה ללמוד מהנהגת העיר — הרי כשיהודי בא לעיר מסויימת עליו לפעול בה ולשנותה כו', וזוהי כוונת בואו לשם, כדי לפעול בה עילוי כו', וא"כ, מדוע מצוים עליו ללמוד מהנהגת העיר? ! אך הענין הוא, שלא אומרים לו שצריך לקבל את השקפת-העולם או הדעות של העיר, אלא "הלך בנימוסה" דייקא, היינו, שאותם עניני נימוס שיכול לנצל, עליו לנצל אותם לקדושה.

ובנוגע לעניננו:

(125) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, ב. (126) שיחת יום שמח"ת ס" (לעיל ע' סה"ש תש"ד ס"ע 114. וראה גם תו"מ חנ"ח (...).

ע' 243 הערה 21. וש"נ. (127) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.

חיים במדינה שבה רואים במוחש שהנהגה בכל הענינים היא באופן של "אריבער": כשקונים בגד — לובשים אותו במשך זמן קצר, ולאח"ז זורקים אותו וקונים בגד חדש; כשקונים מכונית — נוסעים בה במשך זמן קצר, ולאחרי כן, הנהגה ללא נפק"מ איך נראית המכונית, אפילו אם הכל בסדר ויכולים להמשיך להשתמש בה — קונים מכונית חדשה, גם כאשר מלכתחילה נשאלת השאלה האם הוא זקוק בכלל למכונית, בה בשעה שנוסע בה ד' או ג' אמות בלבד... אם נרשם על המכונית שהיא משנת 71, הנהגה לאחרי משך זמן הוא צריך מכונית משנת 72, וה"מחמירים" צריכים מכונית משנת 73!...

ובכן: הנהגה זו של התרחבות, "לכתחילה אריבער", יש לנצל אותה לקדושה — להתנהג באופן של "ואתהלכה ברחבה"¹²⁸ בכל עניני תומ"צ.

ואדרבה: הסיבה להנהגה של התרחבות בעניני העולם היא — בגלל שיש צורך בהנהגה זו בעבודת ה', כמובן מדברי המדרש¹²⁹ "לא ה' העולם ראוי להשתמש בזהב, ולמה נברא, בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק", ורק בגלל זה ישנו זהב גם בעולם.

כ. בהמשך להאמור לעיל שאין דרך אמצעית: או "ערום מכל", ואם לאו, אזי מתדרדרים למצב של "ארור מכל" — דובר גם אודות הענין של מיהו יהודי, ואמר:

אין זה ענין פרטי, אלא ענין שמורה על ירידה בתכלית, עד שיכולים לומר על גוי שהוא יהודי! ועד כדי כך גדולה הירידה, שדוקא ה"דתיים" הם אלו שמגינים על החוק, באמרם שזהו הישג דתי; זהו חוק שמסכן 14 מליון יהודים, ועליו אומרים שזהו הישג דתי!

דובר גם אודות שני הבחורים שישבו במאסר ביוהכ"פ, שלא עשו מאומה כדי לשחררם, ואמר:

מדוע אינך עושה מאומה כדי לשחררם, בה בשעה שאתה הוא זה שאמור לדאוג לענינים כאלו? אינך יכול לפעול שישחררו אותם — לך שב עמהם במאסר, ומדוע אתה שותק? ואם אינך יכול לעשות מאומה — אזי תתפטר מה"כסא", ושב ללמוד תורה בתור איש פרטי!

ולא עוד אלא שבשעה שאחרים מרעישים היתכן שלא משחררים את שני הבחורים לקראת יוהכ"פ — טוען הוא שאין להרעיש על כך;

(128) תהלים קיט, מה.

(129) שמור"ר רפ"ה.

זהו אמנם דבר נורא, וצריך לפעול בזה, אבל לא לצעוק ולהרעיש, אלא לפעול בסדר מסודר, בשקט!...

מה פירוש "לא צריך לצעוק"?! — יושבים שני בחורים במאסר ביום הקדוש, ואתה שותק?! אתה חושש שאם תצעק אזי יורידו אותך מהכסא? — אדרבה, כדברי הגמרא במסכת ברכות¹³⁰: "אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה!" אבל איך אתה יכול לגשת לומר "כל נדרי", בשעה שאתה יודע ששני הבחורים יושבים עדיין במאסר?!

הוא טוען שאינו יכול לעשות מאומה, כיון שהוא עסוק עם ענינים אחרים: הוא צריך לאחוז ספר-תורה באמירת "כל נדרי"! — אוי ואבוי לספר-תורה שאוחז מי שמנפיק לגוי "דרכון" שבו נרשם בתור יהודי! יתכן שבבית-כנסת שלו, על ידו, עמד גוי שמחזיק בדרכון שלו שבו נרשם שהוא יהודי! — לפני "כל נדרי" אומרים: "אנו מתירין להתפלל עם העבריינים", אבל לא עם גוים!...

ובענין זה רואים לאן מביא הדבר — שמתדרדרים לגמרי עד למעמד ומצב שאין למטה הימנו!

אין צורך בהוכחות לדבר; רואים זאת מהצד המנגד עצמו — שיש להם עכשיו בזיונות גדולים שאין לשערם! סטירה או יריקה בפנים ובזיונות בפני כל עם ועדה, כפי שהיו בימים האחרונים (ועדיין עומדים באמצע הענין שהולך ונמשך) — לא היו להם מעולם!

[ובנדוד"ד אין מקום לטעות שאין זה שייך אליהם, או שאין זו יריקה, אלא גשמי ברכה — כהסיפור אודות מישהו שירקו בפניו, אבל בגלל שרצה לישא חן בפניו, אמר, שאין זו יריקה, אלא גשמי ברכה!...]. — אסור אמנם לשמוח מזה שמבזים יהודי, אבל הענין נוגע, שכן, בשעה שנותנים סטירה למישהו שמתיימר לייצג יהודים דתיים, הרי זו סטירה ליהודים דתיים!

ובכן: מדוע הנך שותק?! — זורקים את הרב שלך, (שלטענתך) צוה עליך להצביע נגד "דבר ה' זו הלכה"¹³¹, ולמה אינך נחלץ לעזרתו?! אלא מאי, רצית לישא חן בעיני פלוני, הנה זוהי התוצאה!

ירידה כזו — לא שיערו כלל שתהי' כל כך מהר! ראו אמנם שמיום ליום נופלים מדחי אל דחי, אבל ליפול בירידה גדולה כזו במשך זמן קצר כזה — לא שיערו כלל!

(130) ברכות סא, ב.

(131) שבת קלא, ב.